

*pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie
valtiosihteeri Mikael Nylander
erityisavustaja Laura Ollilla
kansanedustaja Matias Marttinen
Eduskunnan sivistysvaliokunta
Valtionvarainvaliokunnan tiede- ja sivistysjaosto*

Opintokeskuksilta ei voida enää leikata

– Opintokeskukset tukevat kansalaisjärjestöjä, demokratiaa ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä

Opintokeskukset ry pitää hyvänä, että valtioneuvosto on julkaissut kansalaisjärjestöstrategian, jonka mukaan vapaaehtoistoiminta nostaa yhteiskunnan kokonaishyvinvointia ja on laskennalliselta arvoltaan noin 3,2 miljardia euroa. Vapaaehtoistoimintaan sijoitetun summan on arvioitu tulevan kuusinkertaisesti takaisin. Opintokeskuksissa meillä on valmiit rakenteet kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen ja toimintaan kannustamiseen. Mahdollistetaan näiden edelleen kehittäminen, eikä tehdä opintokeskusten toimintaan kohdistuvia lisäleikkauksia.

Opintokeskuksille vuodelle 2024 tehty valtionosuuden leikkaus vapaan sivistystyön rahoituksesta (4,12 milj. €/–22,85 %; mom. 29.10.31) on historiallisen suuri ja sillä on kokoaan suurempi negatiivinen vaikutus. Opintokeskukset järjestävät koulutusta yhdessä 1 400 kansalaisjärjestön kanssa. Leikkausten vuoksi koulutusta on pystytty järjestämään merkittävästi vähemmän kuin ennen leikkausta. Laskennallisesti voidaan arvioida, että tämä on tarkoittanut vuonna 2024 noin 90 000 opetustuntia vähemmän järjestökoulutusta verrattuna edelliseen vuoteen. Leikkaus kohdistuu satoihin tuhansiin opintokeskusten koulutuksiin osallistuviin suomalaisiin. He ovat yhteiskuntamme arvokkaita vapaaehtoistojen, kuten vapaapalokuntalaisia, vertaistukihenkilöitä, kunnanvaltuutettuja ja muita kansalaisjärjestöissä toimivia vapaaehtoisia.

Valtionosuuden leikkauksen lisäksi opintokeskuksia ylläpitävien sivistysliittojen valtionosuutta on vuoden 2025 budjetissa suunniteltu leikattavan noin 18 %. Tämän lisäksi niihin opintokeskuksiin, jotka järjestävät aikuisten maahan muuttaneiden luku- ja kirjoitustaidon opetusta, kohdistuivat vuodelle 2025 rahoitusjärjestelmän ns. ylituntileikkurin vaikutukset, kun järjestelmä rankaisi vapaan sivistystyön oppilaitoksia Suomeen tulleille ukrainalaisille suunnatun koulutuksen järjestämisestä vuonna 2023.

Näiden leikkausten yhteisvaikutus on suuri. Opintokeskusten rahoituksen väheneminen heikentää vapaaehtoisten osaamista, työllisyyttä ja koulutuksellista tasa-arvoa sekä vaarantaa erityisesti harvaan asutettujen alueiden paikallisen kansalaistoiminnan, kun osaavien vapaaehtoisten määrä vähenee. Lisäleikkaukset voivat pahimmillaan johtaa joidenkin opintokeskusten toiminnan loppumiseen.

Opintokeskukset ovatkin jo tehneet osansa valtiontalouden sopeutukseen tarvittavissa säästötalkoissa. Opintokeskusten toiminta ei kestä lisäleikkauksia.

Opintokeskukset ovat järjestöjen vapaan sivistystyön oppilaitoksia. Toimintamme toteuttaa kansalaisjärjestöstrategiaa ja vastaa hallitusohjelmaan kirjattuihin demokratiatavoitteisiin: ”Keskeinen osa toimivaa demokratiaa on aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta.” Opintokeskuksissa me koulutamme tulevaisuuden päättäjät, vapaaehtoiset, järjestöaktiivit ja yhteisöt. Edistämme suomalaisten kansalaisvaikuttamista, luottamustehtävissä toimimista sekä vapaaehtoistyötä ja viemme ketterästi koulutukset sinne, missä niitä kulloinkin tarvitaan, tukeutuen jo olemassa oleviin tiloihin.

Opintokeskusten valtakunnallisen, kustannustehokkaan ja yhteisöllisen koulutustoiminnan vaikuttavuus näkyy päivittäin ihmisten arjessa laadukkaampina päätöksinä, vaikuttamisen osaamisena, osallisuutena ja aktiivisena kansalaisuutena. Elinvoimainen järjestötoiminta on riippuvainen osaamisen kehittämisestä, jota opintokeskusten pedagogiikka nimenomaisesti tukee. Järjestökoulutuksen merkitys korostuu erityisesti tilanteessa, jossa kansalaisjärjestöjen avustukset ovat olleet huomattavien leikkausten kohteena. Opintokeskukset yhdessä järjestöjen kanssa tuottavat merkittävästi yhteiskunnan resilienssiä ja vahvistavat kriisivalmiutta, ja niiden koulutuksissa vahvistuvat niin perustaidot kuin myös muuttuvan työelämän tarpeisiin vastaava osaaminen.

5.3.2025

Opintokeskukset ry

Lisätietoa:

Tuula Kumpumäki
puheenjohtaja
tuula.kumpumaki@opintokeskukset.fi
puh. 050 3239 143